

Kritika

tudását integrálta a kötetbe. A szakmában érdekelt olvasó – akár tankönyvként olvassa, akár alapvető kézikönyvként – e könyvből hozzákészülhet a szakmai feladatokhoz, kerüljön nevelési kapcsolatba akár vak/látássérült, akár siket/hallássérült, akár mozgássérült-mozgásában akadályozott, akár értelmi fogyatékos-értelmileg akadályozott, akár tanulásban akadályozott, akár beszédhibás, akár nehezen nevelhető inadaptált, akár autista gyerekekkel, kamaszokkal, ifjakkal, felnőttekkel.

Az általános (szokásos? többségi? normális?) pedagógiai olvasó megköszöni a bőséges – s az általános (szokásos? többségi? normális?) pedagógiára gazdagon reflektáló tájékoztatást, s azon töpreng: vajon képes lenne-e ilyen szintézisre az ő szakmája?

Vagy ott (itt) még nem termettek meg – ennyire sem? – egy korszakváltás feltételei? Vagy nem is alkalmazható esetére ez a kronologikus szakaszolás?

Ennek megválaszolása már nem e recenzio feladata. De ha a gyógypedagógus kollégák segítenek a válaszadásban, tán ők sem járnak rosszul.

ILLYÉS Sándor (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*.
Felsőoktatási Tankönyvtámogatási Program, ELTE,
Bárcezi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző
Főiskolai Kar, Bp, 2000. 666 oldal

Trencsényi László

„Személyünkben és egyedeinkben vagyunk a világtörténelem”

Ha van könyv, amelyet óvónőtől az egyetemi tanárig jó szívvel lehet ajánlani pedagógusoknak, akkor az Szabó Magda „Merszi, möszjő” című esszékötetete. S nem pusztán azért, mert a címbeli „möszjő” az író nő egykori franciatanára, akire „egy hosszú élet magasleséről” visszatekintve el nem múló hálával gondol, akárcsak a „földkerekség legszigorúbb intézetére”, a debreceni Dóczy Gedeon református leánygimnáziumra, amelynek az „Érettségi találkozó” című írásban állít szívszorítóan szép emléket.

Az esszéketet első részének kulcsszava a hála. Az író nő egyformán hálás a gimnázium könyörtelenül magas követelményeinek, ahol kicsi gyermekkorától arra tanították, „az élet rossz, kegyetlen, igazságtalan, mégis kötelességem, hogy jót, irgalmasságot és igazságtételt valósítsak meg benne”, és Möszjőnek, a látszólag gyengekező, határozatlan franciatanárnak, akinek óráin úgy érezte magát, mint a langyos fürdőben. Köszönet mindenért, de különösen azért, „mert már tudta, amit csak a nagyhatalmak, hogy Magyarország helyét kijelölték, és az atombomba készül, és kurta az idő, amíg még gyerekarcaink és a második világháború közé tudja feszíteni védelmül az anti-hős emberségét és bátorságát”.

Megismerhetjük a kötetből Szabó Magdát, a tanárt is, és irigyelhetjük egykori tanítványait. Vonzódása a történelemhez nemcsak a történelemtanításért harcoló publicisztikai írásokból derül ki, hanem meggyőző művészi erővel jelenik meg a „Hol vagy, István király?” címmel összefogott, *Szent István* példáját a napjainkban helyét kereső nemzetnek felmutató, elemzően okos, magával ragadóan szenvedélyes írásokban. Nemkülönböztetve a *Gizella* bajor királylányról szóló esszéjében is, amely a történelmi ismeretterjesztés magasiskolája.

Okosak, felelősek, a kétségbeesés beismeréséig őszinték a demokrácia útvesztőiben tévelygő Magyarországot bemutató írások, amelyek sajnos ma, kötetbe gyűjtésük idején ugyanúgy érvényesek, mint amikor néhány évvel ezelőtt a pillanat megszülte őket. „Hol a mi bűnbánatunk? Ki süti le szemét saját tettei következménye miatt? Mi csak vádolni tudunk, panaszkodni, elvetni a nem mimagunktól származó javaslatot, a ránk szakadt financiális lehetetlenülés keserves időszakában dehogy kapunk a paradicsomi emlékfosz-lány után: testvérek voltunk valaha valamennyien, hogyan lehetnénk egymás ellenségei? Ne keressük ki a rég elavult kelléktárból a magyar átok újrakasirozott kellékét, mert meg-tagadtunk egy nagy esztergomi érseket, és egy nagy erdélyi fejedelmet. Pázmány, a ka-tolikus és Bethlen, a kálvinista nem liturgián és dogmatikán vitakoztak, amely természetesen eltért itt is, ott is, hanem azt keresték, ami igazán életbevágóan fontos, a megoldást, és a célkeresztben nem hitvita állott, hanem török és osztrák csapatok, s az ingoványon átvezetendő ország. Egyházaink rég tudják, gyakorolják az ökumenét, az állam mért nem tanulja meg a módszereiket?”

Megismerhetjük a kötetből Sza-bó Magdát, a tanárt is, és iri-gyelhetjük egykori tanítványait.

Vonzódása a történelemhez nemcsak a történelemtanításért harcoló publicisztikai írásokból derül ki, hanem meggyőző mű-vészi erővel jelenik meg a „Hol vagy, István király?” címmel összefogott, Szent István példá-ját a napjainkban helyét kereső nemzetnek felmutató, elemzően okos, magával ragadóan szen-vedélyes írásokban. Nemkülön-ben a Gizella bajor királylány-ról szóló esszében is, amely a történelmi ismeretterjesztés ma-gasiskolája.

„A karácsony tartozékai’ és a ‚Magánü-gyek’ című fejezetekben a hit, az erkölcs, a kultúra válságáról szóló írások sorakoznak. „Ne fogjunk mindent a világtörténelemre, betlehemi herceg. Te tudod, hogy mi szemé-lyünkben és egyedeinkben vagyunk a világ-történelem” – figyelmeztet egy karácsonyi írásában. Frázisok, álságos szentenciák, a ka-rácsony kiüresedett kellékei helyett a lényeg-re kérdez. „Ki lopta el a karácsonyunkat?”

„Az emlékezés éppúgy nem ismer irgal-mat, mint az igazság” – írja ‚Lukács evangé-liuma’ című esszéjében, és régi karácsonyai felidézésével is hinni és remélni tanít, az en-gesztelés, a megbocsátás szintén kiveszőfél-ben lévő képességére. Tolerancia, empátia, türelem – e fogalmak szükségességét fogal-mazza újra és újra az író elhunyt rokonára emlékezve vagy épp egy körkérdésre vá-laszolva.

Vissza-visszatérő gondja, gondolata a ha-zaszeretet, a hazaféltés is. „Csak azon iparkodjam – idézi *Aquinói Szent Tamást* –, hogy kedves legyen előttem, ha mindjárt az emberek tetszésétől fosztatnám is meg.” S azt ta-nácsolja, hogy a hívők az iparkodjam szó után gondolják azt: Istenem, aki pedig nem kapta meg a hit kegyelmét, az gondolja azt: Magyarország. „Mert mindig ott buktunk térdre, ahol nem Istent vagy az Országot figyeltük, hanem az emberek tetszését. Mind-egy mi miatt, hol gyávaságból, hol haszonlesésből, hol érdekből, de csak ez volt a fon-tos, az emberek tetszése. És az Istené? És a hazánké, az egyetlen platformé, amely min-den pártnak közös kincse, ahol egyazon erdő fájából ácsolnak bölcsőt és koporsót?”

A kötet egyetlen hibájául az róható fel, hogy nem tünteti föl az írások keletkezésének idejét és a megjelenés helyét, hiszen vélhetően valamennyi írás már korábban megjelent újságban, folyóiratban. S ez a hiányérzet annak ellenére megmarad, hogy az írások sem-mit nem vesztek aktualitásukból, jelentőségükből.